ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Агенцијата за финансиска поддршкаво земјоделството и руралниот развој

АФПЗРР

Ул. Скупи 3-а, 1000 Скопје

Врз основа на член 14 став 2 (а) од Законот за ратификација на Спогодбата меѓу Владата на Република Македонија и Комисијата на Европските Заедници за правилата за соработка во однос на финансиската помош од ЕК на Република Македонија и спроведување на помошта според компонента V (ИПАРД) од инструментот за претпристапна помош "Сл. весник на РМ"" бр. 165/2008) и врз основа на Дел V став (5) од Програмата за користење на средствата од Инструментот за претпристапна помош за рурален развој на Европската Унија (ИПАРД) за период 2007-2013 "Сл. весник на РМ"" бр. 83/2009),

Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој

на 23 декември 2009 година објавува

ЈАВЕН ПОВИК бр.01/2009

за доставување на барања за користење на средства од
ИПАРД Програмата 2007-2013

Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој (во понатамошен текст: Агенцијата) како надлежна институција и договорен орган за спроведување на Инструментот за претпристапна помош за рурален развој на ЕУ (ИПАРД) ги повикува сите заинтересирани физички и правни лица од Република Македонија да достават барања за користење на средства од ИПАРД Програмата 2007-2013 за следните мерки:

Мерка 101 - Инвестиции на земјоделските стопанства со цел нивно преструктуирање и надградба за достигнување на стандардите на Европската Унија

Мерка 103 - Инвестиции за преработка и маркетинг на земјоделските и рибните производи со нивно преструктуирање и надградба за достигнување стандардите на Европската Унија

Мерка 302 - Диверзификација и развој на руралните економски активности

1. Вкупниот износ на финансиските средства за спроведување на овој Јавен повик изнесува во евра 24.320.000 или во денари 1.494.150.272, од кои

- 75% од средствата се обезбедени од Европската Унија и

- 25% од средствата се обезбедени од Буџетот на Република Македонија.

2. Финансиски средства по поединечно барање се доделуваат како неповратна финансиска поддршка (грант) во износ од 50% од вредноста на прифатливите трошоци, односно 55% за барање поднесено од носител на земјоделско стопанство не постар од 40 години на денот на поднесување на барањето за користење на средства по мерка 101.

3. Крајниот рок за поднесување на барањата е 17.03.2010 година, до 16:30 часот по локално време.

4. Подигнување на обрасци и упатсва:

Потребните обрасци од „Барањето за користење на средства од ИПАРД Програмата 2007-2013" како и„Упатство за корисници на средства од ИПАРД Програмата 2007-2013" во кој се содржани сите информации за критериумите, условите за прифатливост на проектите и условите за финансирање и останати информации кои се неопходни за изготвување на барање за користење на средства од ИПАРД Програмата 2007-2013, во електронска верзија може да се превземат на веб-адресата на Агенцијата: **www.ipardpa.gov.mk**.

Печатените обрасци од барањето за користење на средства од ИПАРД Програмата 2007-2013 и Упатство за корисници на средства од ИПАРД Програмата 2007-2013 може да се подигнат директно во Агенцијата на адреса:

Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој,

ул. Скупи бр. 3-а, (зграда Фонко)

1000 Скопје

и во најблиските регионални центри или работни единици на **Агенцијата за поттикнување на развој во земјоделството** секој работен ден **од 8:30 до 16:30 часот**.

5. Начин на поднесување на барањето:

Барателите треба да поднесат Барања за користење на средствата од ИПАРД Програмата 2007-2013 за поединечни мерки, деловен план со кој ги опишуваат планираните типови на инвестиции и придружна документација наведена во Барањето за користење на средствата од ИПАРД Програмата 2007-2013. Подетални информации за специфичните барања за прифатливост се наведени во *Упатство за корисници на средства по ИПАРД Програмата 2007-2013*.

Пополнетите барања за користење на средства од ИПАРД Програмата 2007-2013 на македонски јазик заедно со целокупната потребна документација се доставуваат во затворен плик со назнака на предната страна на пликот во горниот лев агол "НЕ ОТВАРАЈ" за Јавен оглас ИПАРД број 01/2009 и назначување на шифрата на мерката за која се поднесува барањето. Барањето може да се достави по пошта како препорачана пратка или лично во писарницата на Агенцијата.

Подетални информации на контакт тел. (02) 3097-450 или на контакт е-маил адреса: ipardpa.info@ipardpa.gov.mk и на веб-страната: www.ipardpa.gov.mk.

Општи насоки за изготвување на барањето по Јавен оглас бр. 01/2009

1.	**Општи цели на ИПАРД Програмата 2007-2013**
	Целта на ИПАРД Програмата 2007-2013 е преку соодветни мерки за поддршка на земјоделството и руралниот развој да се подобри конкурентноста на земјоделското производство и земјоделско-прехрамбениот сектор преку нивно усогласување со стандардите на Европската Унија и постигнување на одржлива животна средина и социо-економски развој на руралните средини преку поттикнување на економската активност и зголемување на можностите за вработување, преку следниве приоритети: - подобрување на конкурентноста на економски оддржливи земјоделски стопанства и земјоделско-прехрамбени капацитети во одредени под-сектори преку инвестиции наменети за подобрување на технолошката и пазарната инфраструктура со цел да се зголеми додадената вредност на земјоделските производи и да се достигнат стандардите на Европската Унија за квалитет, здравствена исправност, безбедност на храната, благосостојба на животните и стандардите за заштита на животната средина. - подобрување на квалитетот на живот на руралната популација, зголемување на приходот во руралните средини и создавање на можности за нови вработувања преку развој и диверзификација на економски активности на земјоделски стопанства за да се намали диспаритетот помеѓу регионите и споредбено со урбаните средини.
2.	**Приоритети за доделување на финансиска поддршка**
	Во согласност со целите на ИПАРД Програмата 2007-2013, главните приоритети за финансиска поддршка се следниве: а) Согласно Приоритетна Оска 1 – Подобрување на пазарната ефикасност и имплементација на стандардите на Европската Унија: **Мерка 101 - Инвестиции на земјоделските стопанства со цел нивно преструктуирање и надградба за достигнување на стандардите на Европската Унија** **Мерка 103 - Инвестиции за преработка и маркетинг на земјоделските и рибните производи со нивно преструктуирање и надградба за достигнување стандардите на Европската Унија** б) Согласно Приоритетна Оска 3 – Развој на економијата во руралните средини: **Мерка 302 - Диверзификација и развој на руралните економски активности**
3.	**Предмет и услови за користење на финансиска поддршка за мерка 101**
	Финансиската поддршка за мерка 101 е наменета за земјоделско производство во приоритетните сектори лозарство (1011), овоштарство (1012), градинарство (1013), одгледување на млечен добиток за примарно производство на сурово млеко (1014) и одгледување на добиток и живина за тов за производство на месо (1015). Групите на инвестиции по приоритетни сектори се однесуваат на следниве типови на инвестиции:
шифра	***Тип на инвестиција***
10111	**Обновување на постоечките лозови насади**
10121	**Обновување на постоечките овошни насади**
10131	**Изградба и обновување на пластеници (со исклучок на тунелски фолии)**
10132	**Изградба и обновување на постоечки стакленици**
10133	**Изградба и обновување на објектите за постбербени активности на постоечки пластеници и стакленици (со исклучок на тунелски фолии)**

10134	**Модернизација на производството на зеленчук на отворено**
10141	**Изградба/обновување на објекти за одгледување на молзни крави, овци и кози**
10142	**Набавка на наменска опрема за молзење, ладење и складирање на млекото**
10151	**Изградба/обновување на објектите за одгледување на маторици и свињи во тов**
10152	**Воспоставување на нови живинарски капацитети на земјоделски стопанства за одгледување на бројлери и модернизација на постоечките**

3.1. **Корисници на мерка 101 можат да бидат земјоделски стопанства , кои ги исполнуваат следниве барања**:

1) се регистрирани во Единствениот регистар на земјоделски стопанства во МЗШВ во согласност со Законот за земјоделство и рурален развој („Сл. весник на РМ" бр. 134/07) како:

а) Индивидуални земјоделски производители - физички лица кои се занимаваат со земјоделството во свое име и за своја сметка како носител на земјоделско стопанство кој е сопственик на земјоделскиот имот или кој има право за користење на земјоделскиот имот на земјоделското стопанство по основ на договор;

б) Трговец-поединец, во согласност со Законот за трговски друштва („Сл. весник на РМ" бр. 28/04, 84/05, 25/07, 87/08), кој е вршење на земјоделството активност на неговиот / нејзиниот профил и се регистрирани како такви во Централниот регистар (според Националната класификација на економски активности („Сл. весник на РМ" бр. 147/08);

в) Трговско друштво во приватна сопственост основана во согласност со Законот за трговски друштва („Сл. весник на РМ" бр. 28/04, 84/05, 25/07, 87/08) кој се занимава со земјоделство, како примарна економска активност и се регистрирани како такви во Централниот регистар [според Националната класификација на економски активности („Сл. весник на РМ" бр. 147/08)];

г) Задруги основани во согласност со Законот за задругите („Сл. весник на РМ" бр. 54/02, 84/05) која се занимава со земјоделство, како примарна економска активност и кои се регистрирани во Централниот регистар [според Националната класификација на економски активности („Сл. весник на РМ" бр. 147/08)];

д) Физички и правни лица (трговец поединец и трговските друштва во приватна сопственост основани во согласност со Законот за трговски друштва („Сл. весник на РМ" бр. 28/04, 84/05, 25/07, 87/08), кои започнуваат со земјоделска дејност доколку ги исполнуваат посебните услови за големина на производен капацитет на корисниците по приоритетните сектори

2) Големина на производни капацитети на земјоделското стопанство:

Корисници	**Приоритетен сектор**	**Група на инвестиции**	**Единица мерка**	**Големина на прифатливи капацитети** Мин.	Макс.
Индивидуален земјоделски производител					
Земјоделство	**1011 Лозови насади**				
		10111	**ха**	**0.5**	**20**
	1012 Овоштарници				
		10121	**ха**	**0.5**	**15**
	1013 Градинарство				
	- пластеници	**10131;10133**	**ха**	**0.3**	**3**
	- стакленици	**10132; 10133;**	**ха**	**0.1**	**2.5**
	- на отворено	**10134**	**ха**	**0.5**	**15**

	Сточарство	**1014 Примарно производство на сурово млеко**				
		- млечни крави	**10141; 10142**	**грла**	**10**	**100**
		- млечни кози	**10141; 10142**	**грла**	**50**	**500**
		- млечни овци	**10141; 10142**	**грла**	**300**	**3,000**
		1015 Производство на месо				
		- товни свињи	**10151**	**грла***	**2,000**	**8,000**
		- маторици	**10151**	**грла**	**40**	**100**
		- бројлери	**10152**	**птици***	**5,000**	**30,000**
	Земјоделски задруги, правни лица што се занимаваат со земјоделство, трговски друштва што влегуваат во земјоделските активности					
	Земјоделство	**1011 Лозови насади**				
			10111	**ха**	**0.5**	**50**
		1012 Овоштарници				
			10121	**ха**	**0.5**	**30**
		1013 Зеленчукови насади				
		-оранжерии	**10131;10133**	**ха**	**1.0**	**8**
		-стакленици	**10132;10133**	**ха**	**1.5**	**6**
		-на отворено	**10134**	**ха**	**0.5**	**30**
	Сточарство	**1014 Производство на млеко**				
		- млечни крави	**10141; 10142**	**грла**	**15**	**150**
		- млечни кози	**10141; 10142**	**грла**	**80**	**800**
		- млечни овци	**10141; 10142**	**грла**	**500**	**8,000**
		1015 Производство на месо				
		- гојни свињи	**10151**	**грла***	**2,000**	**30,000**
		-маторици	**10151**	**грла**	**40**	**400**
		- бројлери	**10152**	**птици***	**5,000**	**60,000**

*** Годишен обрт**

3) Одговорното лице на земјоделското стопанство:

- треба да има завршено минимум средно образование или да поседува сертификат за обука поврзана со инвестицијата
- не смее да биде постар од 59 години старост (за мажи) и 57 години старост (за жени) земајќи ја во предвид старосната граница за пензионирање од 64 години за мажи и 62 за жени во согласност со одредбите од Законот за пензиското и инвалидското осигурување "Сл. весник на РМ" бр. 80/93, 14/95, 71/96, 32/97, 24/00, 96/00, 5/01, 85/03, 50/04, 4/05, 84/05, 101/05 , 70/06), 153/07, 152/08, 161/08, 81/09).
- одговорното лице на правното лице мора да бидат постојано вработено

3.2. **Висина на финансирање по мерка 101**

Минималната вредност а на прифатливи трошоци е 5 000 евра (307.185 во денарска противвредност)

Максималната вредност а на прифатливи трошоци неможе да надмине:

- **200 000 евра** (12.287.420 во денарска противвредност) од вкупните прифатливи трошоци на инвестициите чија цел е да се постигнат стандардите на Европската Унија по реализација на инвестицијата или

	– **400 000 евра** (24.574.840 во денарска противвредност) од вкупните прифатливи трошоци на инвестициите чија цел е целосна усогласеност на земјоделското стопанство со стандардите на Европската Унија по реализација на инвестицијата. **Други финансиски ограничувања** кои се применуваат: ***а) За обновување на повеќегодишни насади:*** – Прифатливите трошоци на инвестиции во набавка на земјоделска опрема (со исклучок на вкупните прифатливи трошоци за инвестиции во систем за наводнување) не треба да надминуваат 35% од вкупните прифатливи трошоци предвидени во рамките на буџетот на проектот; – Вкупните прифатливи трошоци на инвестициите набавка на опрема (со исклучок на вкупните прифатливи трошоци за инвестиции во систем за наводнување) не треба да надминува 70 000 евра (24.574.840 во денарска противвредност) за проект кој има за цел исклучиво надградба и модернизација на земјоделските активности за обработка на повеќегодишни насади; ***б)За изградба и реконструкција на оранжериите*** – Вкупните прифатливи трошоци на инвестиции во земјоделска опрема (со исклучок на вкупните прифатливи трошоци за инвестиции во систем за наводнување) не треба да надминува 25% од вкупните прифатливи трошоци предвидени во рамките на буџетот на проектот, доколку целокупниот проект има за цел реконструкција на постојани пластеници и стакленици (со исклучок на тунелски фолии); – Вкупните прифатливи трошоци на инвестиции во земјоделска опрема (со исклучок на вкупните прифатливи трошоци за инвестиции во систем за наводнување) не треба да надминува 50 000 евра (3.071.855 во денарска противвредност) ако целокупниот проект има за цел само надградба и модернизација на земјоделските активности за одгледување на зеленчук во пластеници или на отворено поле (со исклучок на тунелски фолии); ***в) За изградба и реконструкција на објекти за одгледување на добиток:*** – Вкупните прифатливи трошоци на инвестициите во опрема за чување на сточна храна и специјализирана опрема за производство на сточна храна не треба да надминува 45% од вкупните прифатливи трошоци (со исклучок на вкупните прифатливи општи трошоци) предвидени во рамките на буџетот на проектот, доколку целокупниот проект има за цел реконструкција на придружни објекти за складирање и чување на сточна храна и плевни; – Вкупните прифатливи трошоци на инвестициите во специјализирана опрема за производство на сточна храна не треба да надминува 25% од вкупните прифатливи трошоци на инвестициите (со исклучок на вкупните прифатливи општи трошоци) предвидени во рамките на буџетот на проектот, доколку целокупниот проект има за цел реконструкција на објекти за одгледување на маторици и свињи за тов , вклучувајќи и реновирање на објекти за складирање на сточна храна; – Вкупните прифатливи трошоци на инвестиции во набавка на опрема не треба да надминува 90 000 евра (5.529.339 во денарска противвредност) ако целокупниот проект има за цел само надградба и модернизација на земјоделските активности за одгледување на маторици и свињи за тов и бројлери; **Максималниот износ на прифатливи трошоци за ко-финансирање на еден корисник неможе да надмине 530 000 евра во рамките на финансиски период 2007-2013 година.** **Еден корисник може да поднесе повеќе барања за користење на средства од ИПАРД Програмата 2007-2013, под услов да не го надмине максималниот износ на прифатливи трошоци за финансирање и доколку претходните проекти се успешно завршени, односно финансиската поддршка е целосно исплатена.**
4.	**Предмет и услови за користење на финансиска поддршка за мерка 103**
	Финансиската поддршка за мерка 103 е наменета за земјоделско-прехрамбениот сектор во приоритетните сектори винарство (1031), преработка и пласман на овошје и зеленчук (1032), преработка на млеко и производство на млечни производи (1033), производство на свежо месо и месни преработки (1034).

	Групите на инвестиции по приоритетни сектори се однесуваат на следниве типови на инвестиции:
шифра	***Тип на инвестиција***
10311	**Инвестиции за набавка на опрема за подобрување на квалитетот на виното**
10321	**Инвестиции за изградба и обновување на објекти за воспоставување и модернизирање на откупни центри за овошје и зеленчук**
10322	**Инвестиции за набавка на опрема за подобрување и модернизирање на производствените технологии во капацитетите за преработка на овошје и зеленчук**
10331	**Инвестиции за изградба и обновување на објекти за воспоставување и модернизирање на собирни центри за млеко**
10332	**Инвестиции за модернизирањето и технолошкото осовременување на специјализирани капациотети за преработка на млеко**
10341	**Инвестиции за воспостанување на кланични капацитети за живина**
10342	**Модернизирање и технолошко осовременување на постоечките линии на кланици за говеда, свињи и живина**
10343	**Инвестиции во кланични капацитети и капацитети за преработка на месо за заштита на животната средина**
4.1.	**Корисници на мерка 103 можат да бидат економски одржливи правни лица** кои ги исполнуваат следниве услови: а) се основани во согласност со Законот за трговски друштва („Сл. весник на РМ“ бр. 28/04, 84/05, 25/07, 87/08) како мали и средни претпријатија, без државен капитал во сопственичката структура на претпријатието - правните лица кои вработуваат помалку од 250 лица и кои имаат годишен обрт кој не надминува 50 милиони евра, и / или годишен вкупен биланс на состојба кој не надминува 43 милиони евра може да се потенцијални корисници доколку инвестицијата е наменета за дел од претпријатието за целосно усогласување со стандардите на Европската Унија. б) задруги кои се регистрирани во Централниот регистар според Законот за задруги („Сл. весник на РМ“ бр. 54/02, 84/05) со претежна дејност земјоделството според Националната класификација на економски активности („Сл. весник на РМ“ бр. 147/08) (само за проекти кои имаат за цел изградба и обновување на собирни центри (тип на инвестиција10321 и 10331). в) се регистрирани во систем на ДДВ во согласност со Законот за ДДВ („Сл. весник на РМ“ бр.44/99,59/99,86/99,11/00, 8 / 01, 21/03, 19/04, 33/06, 101/06, 114/07, 103/08) г) да исполнуваат соодветни услови за вршење на соодветна дејност за преработка на земјоделски производи согласно Законот за безбедност на храната и производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната („Сл. весник на РМ“ бр. 54/2002, 84/2007) и Законот за ветеринарно јавно здравство. **2) Големина на производни капацитети:**

Приоритетен сектор	**Корисници**	**Група инвестиции**	**единица мерка****	**Големина на прифатливи капацитети**	
				Мин.	**Макс.**
1031 Винарство					
		10311	**hl**	**1,500**	**55,000**
1032 Преработка на овошје и зеленчук:					
- капацитет за собирање/капацитет за ладење и складирање		**10321**	**тони**	**500**	**3,000**
- сушење		**10322**	**тони**	**40**	**500**
		10322	**тони**	**500**	**5,000**

- замрзнување				
Конзервирање	**10322**	**тони**	**500**	**5,000**
1033 Преработка на млеко и млечни производи:				
- капацитет за собирање/капацитет за ладење и складирање	**10331**	**литар на ден**	**1,500**	**30,000**
- капацитет за преработка	**10332**	**литар на ден**	**5,000**	**100,000**
1034 Месни производи				
Капацитет за колење -живина	**10341; 10342; 10343**	**глави на ден**	**5,500**	**30,000**
-говеда	**10342; 10343**	**глави на ден**	**15**	**150**
-свињи	**10342; 10343**	**глави на ден**	**20**	**300**
-јагниња	**10343**	**глави на ден**	**50**	**4,000**
Преработка на месо - претпријатија за преработка	**10343**	**тони**	**2,000**	**25,000**

***инсталирани капацитети:*

- *за вино, изразено во хектолитри по година*
- *за овошје и зеленчук, изразено во тони по година*
- *за млеко и млечни производи, изразено во литри по година*
- *за колење, изразено во глави по ден*
- *за преработка на месо, изразено во тони по година*

3) Одговорното лице на правното лице:

– да поседува професионалното образование стекнато во согласност со Правилникот за начинот на проверка на знаењата и начинот на издавање на потврди за стекнати основни знаења за хигиена на храната и заштита на животната средина („"Сл. весник на РМ" бр. 118/2005),

– не смее да биде постар од 59 години старост (за мажи) и 57 години старост (за жени) земајќи ја во предвид старосната граница за пензионирање од 64 години за мажи и 62 за жени во согласност со одредбите од Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Сл. весник на РМ" бр. 80/93, 14/95, 71/96, 32/97, 24/00, 96/00, 5/01, 85/03, 50/04, 4/05, 84/05, 101/05 , 70/06), 153/07, 152/08, 161/08, 81/09).

– одговорното лице на правното лице мора да бидат постојано вработено

4.2. **Висина на финансирање по мерка 103**

Минималната вредност а на прифатливи трошоци е 15 000 евра (921.556 во денарска противвредност)

Максималната вредност а на прифатливи трошоци неможе да надмине:

– **400 000 евра** (24.574.840 во денарска противвредност) од вкупните прифатливи трошоци на инвестициите чија цел е да се постигнат стандардите на Европската Унија по реализација на инвестицијата или

– **800 000 евра** (49.149.680 во денарска противвредност) од вкупните прифатливи трошоци на инвестициите чија цел е целосна усогласеност на производниот капацитет со стандардите на Европската Унија по реализација на инвестицијата.

– **3.000.000 евра** (184.311.300 во денарска противвредност) од вкупните прифатливи трошоци на инвестициите кои се однесуваат за воспоставување на нови кланични капацитети за живина целосно усогласени со стандардите на Европската Унија.

	Максималниот износ на прифатливи трошоци за ко-финансирање на еден корисник неможе да надмине 1 100 000 евра во рамките на финансиски период 2007-2013 година. **Еден корисник може да поднесе повеќе барања за користење на средства од ИПАРД Програмата 2007-2013, под услов да не го надмине максималниот износ на прифатливи трошоци за финансирање и доколку претходните проекти се успешно завршени, односно финансиската поддршка е целосно исплатена.**
5.	**Предмет и услови за користење на финансиска поддршка за мерка 302**
	Финансиската поддршка за мерка 302 е наменета за руралната популација за инвестиции во приоритетните сектори поддршка на микро претпријатијата во руралните средини (3021) и инвестиции за промовирање на активности од рурален туризам преработка и пласман на овошје и зеленчук (3022). Инвестициите мора да се реализираат во рурални средини. Групите на инвестиции по приоритетни сектори се однесуваат на следниве типови на инвестиции:
шифра	***Тип на инвестиција***
30211	Инвестиции за воспоставување на преработувачки капацитети на земјоделско стопанство и вон земјоделско стопанство
30212	Инвестиции за воспоставување и модернизација на откупни центри за печурки и лековити/ароматични билки и зачини и капацитети за одгледување на печурки
30213	Инвестиции за воспоставување на работилници за традиционални занаетчиски дејности и работилници за одржување на земјоделска механизација
30221	Инвестиции за реконструкција на објекти на земјоделско стопанство наменети за рурален туризам, и надополнети со рекреативни капацитети
30222	Инвестиции за градење на угостителски објекти, сместување на отворено (кампови) и капацитети за рекреација
5.1.	**Корисници на мерка 302 можат да бидат:** а) **За воспоставување на преработувачки капацитети на земјоделско стопанство корисници можат да бидат земјоделски стопанства**, правни лица кои се регистрирани во Единствениот регистар на земјоделски стопанства во МЗШВ во согласност со Законот за земјоделство и рурален развој ("Сл. весник на РМ" бр. 134/2007) - согласно Законот за трговски друштва („Сл. весник на РМ" бр. 28/04, 84/05, 25/07, 87/08) во Централниот регистар како трговец поединец или трговско друштво во рангот на микро-претпријатија. - согласно Законот за занаетчиска дејност („Сл. весник на РМ" бр. 62/04, 55/07) и регистрирани во Комора на занаетчии - се регистрирани за обавување на преработка на земјоделски производи во согласно Законот за безбедност на храна и на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храна („Сл. весник на РМ" бр. 28/04, 84/05, 25/07, 87/08) и Законот за ветеринарно јавно здравство б) **Останати потенцијални корисници** можат да бидат: - трговци поединци и правни лица кои се регистрирани согласно Законот за трговски друштва, во рангот на микро-претпријатија а кои започнуваат со економска активност во рурални средини - сопственици\концесионери на рибни ревири или концесионери на води за спортски риболов, за подобро користење на економската вредност од природните ресурси во согласност со Законот за рибарство и аквакултура („Сл. весник на РМ" бр. 7/2008)., - сопственици на шуми за подобро користење на економската вредност од природните ресурси во согласност со Законот за шумите („Сл. весник на РМ" бр. 64/2009) **2) Големина на производни капацитети** Големината на прифатливите производствени капацитети за инвестиции за воспоставување на преработувачки капацитети на земјоделско стопанство и вон земјоделско стопанство:

- за преработка на овошје и зеленчук, барателот треба да поседува или закупува минимум 0,5ха површина под овошје или зеленчук
- за преработка на млеко, барателот треба да поседува најмалку 10 молзни крави или 150 молзни овци или 50 молзни кози
- за производство и продажба на мед, барателот треба да поседува најмалку 30 пчелни семејства
- за преработка на лековити/ароматични билки и зачини, барателот треба да поседува или изнајмува најмалку 0,75ха површини под лековити/ароматични билки и зачини содржани во Листа на лековити/ароматични билки и зачини во Прилог 5 од Упатство за корисници на средства по ИПАРД Програмата 2007-2013
- Во случај на преработка и продажба на печурки, барателот треба да поседува минимум 30м2 за одгледување на печурка.
- Доколку барателот инвестира во реконструкција на објекти на земјоделски стопанства до лозов насад и/или винарските визби за рурален туризам надополнети со рекреативни капацитети, барателот мора да има капацитет од минимално годишно производство еднакво на 20хл и капацитет од максимално годишно производство еднаков на 400хл

3) Барателите треба да докажат соодветен степен на завршено стручно образование односно:

- Во согласност со Правилникот за начинот на проверка на знаењата и начинот на издавање на потврди за стекнати основни знаења за хигиена на храната и заштита на животната средина ("Сл. весник на РМ" бр. 118/2005) и Законот за безбедност на храната („Сл. весник на РМ" бр. 54/2002, 84/2007) и производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната;
- Во согласност со Законот за стручното образование и обука ("Сл. весник на РМ" бр. 71/2006, 117/2008), уверението може да се добие во институциите за стручно образование и подготовка (училишта за стручно образование и центри за стручна подготовка);
- Занаетчиите можат да извршуваат занаетчиска активност доколку поседуваат соодветно стручно образование или соодветни стручни вештини за извршување одредени занаетчиски дејности.
- лицето одговорно за правниот субјект не смее да биде постар од 59 години за мажи и 57 за жени, земајќи ја во предвид старосната граница за пензионирање од 64 години за мажи и 62 за жени во согласност со одредбите од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Сл. весник на РМ" бр. 80/93, 14/95, 71/96, 32/97, 24/00, 96/00, 5/01, 85/03, 50/04, 4/05, 84/05, 101/05 , 70/06), 153/07, 152/08, 161/08, 81/09)
- Одговорното лице во правното лице мора да биде во редовен работен однос.

5.2. **Висина на финансирање по мерка 302**

Минималната вредност а на прифатливи трошоци е 5 000 евра (307.185 во денарска противвредност)

Максималната вредност а на прифатливи трошоци неможе да надмине 200.000 евра (12.287.420 во денарска противвредност)

Други финансиски ограничувања кои се применуваат:

– Вкупните прифатливи трошоци на туристички активности (продажни места, простории за дегустација на вино и рекреативни капацитети) не треба да надминува 25% од вкупните прифатливи трошоци на инвестициите (со исклучок на вкупните прифатливи општи трошоци) предвидени во рамките на буџетот на проектот, доколку целокупниот проект има за цел реконструкција на објекти на земјоделско стопанство наменети за рурален туризам;

Максималниот износ на прифатливи трошоци за ко-финансирање на еден корисник неможе да надмине 250 000 евра во рамките на финансиски период 2007-2013 година.

Еден корисник може да поднесе повеќе барања за користење на средства од ИПАРД

	Програмата 2007-2013, под услов да не го надмине максималниот износ на прифатливи трошоци за финансирање и доколку претходните проекти се успешно завршени, односно финансиската поддршка е целосно исплатена.
6.	**Општи прифатливи трошоци**
	Прифатливи трошоци за ко-финансирање се однесуваат на: а) изградба или обновување на објекти б) набавка на повеќегодишни насади в) набавка на нови машини и опрема, вклучувајќи компјутерски софтвер во износ на пазарната вредност на средствата г) општи трошоци поврзани со прифатливи трошоци наведени во точките а), б) и в) како што се архитекти, инжињери и други консултантски трошоци, физибилити студии, стекнување на патентни права и лиценци во максимален износ од 12% од вкупните прифатливи трошоци наведени во точките а), б) и в) и се во согласност со следните услови: - за проекти со вкупни прифатливи трошоци на инвестиции наведени во точките а), б) и в) помеѓу 1.000.000 евра, односно во денарска противвредност од 61.437.100 денари и 3.000.000 евра, односно во денарска противвредност од 614.371.000 денари, трошоците за изработка на деловен план не можат да бидат поголеми од 4% од прифатливите трошоци на овие инвестиции, и - за проекти со вкупни прифатливи трошоци на инвестиции наведени во точките а), б) и в) помали од 1.000.000 евра, односно во денарска противвредност од 184.311.300 денари, трошоците за изработка на деловен план не можат да бидат поголеми од 5% од прифатливите трошоци на овие инвестиции, и **Прифатливите трошоци по типови на инвестиции се детално наведени во *Упатство за корисници на средства по ИПАРД Програмата 2007-2013*.** Барателите треба да приложат доказ за потекло на ко-финансираните нови машини и опрема од земјите членки на Европската Унија, земјите кандидати за членство во Европската Унија, потенцијалните земји кандидати за членство во Европската Унија и земјите корисници на инструментот „Европско соседство и партнерство“ и други земји кои имаат реципроцитетен пристап до надворешната помош на Европската Заедница. Списокот на овие земји е наведен во ***Упатство за корисници на средства по ИПАРД Програмата 2007-2013***
7.	**Неприфатливи трошоци**
	Следниве трошоци не се прифатливи за ко-финансирање; - даноци, вклучувајќи даноци на додадена вредност; - царини и увозни давачки, или некои други давачки; - купување, изнајмување или закуп на земја и постојни објекти, независно од тоа дали закупот ќе доведе до пренесување на сопственоста на закупецот; - казни, финансиски казни и трошоци од судски спорови; - оперативни трошоци; - користени машини и опрема; - банкарски давачки, трошоци за гаранции и слични давачки; - трошоци за конверзија, давачки и загуби од девизниот курс поврзани со сметката во евра на ИПАРД, како и други исклучиво финансиски трошоци; - придонеси во натура; - купување на права за земјоделско производство, животни, годишни растенија и нивно

	засадување; - секое одржување, амортизирање и трошоци за наем; - трошоци на јавната администрација во управување и спроведување на помошта, имено оние на оперативната структура и, особено, режиски трошоци, наеми и плати на персоналот ангажиран за активности на управување, спроведување, следење и контрола.
8.	**Пресметување на курсот на еврото**
	Износите изразени во евра се пресметуваат во денарска противвредност според средниот курс на еврото утврден од Европската централна банка. За месец декември 2009 година курсот на еврото изнесува **61,437100 денари за 1 евро** (www.ec.europa.eu/budget/inforeuro).
9.	**Рок за реализација на инвестицијата**
	Прифатливиот период за реализирање на секоја инвестиција е најмногу 24 месеци од денот на потпишување на Договор за користење на средства.
10.	**Општи критериуми и услови за корисници**
	Барателот треба да пополни и поднесе Барање за користење на средства по соодветната мерка како и: 1. деловен план, со кој се докажува економска одржливост/исплатливост и можност за нови вработувања и кој се изготвува согласно ***Упатството за изготвување на Деловен План;*** 2. документација за спроведена постапка за прибирање на најмалку три понуди од различни независни понудувачи со техничка спецификација и земја за потекло за секоја поединечна набавка на стоки и услуги, како и изјава од производителот за земја на потекло на понудените производи, доколку вредноста на поединечната ставка изнесува повеќе од 10.000 евра, односно во денарска противвредност од 614.371 денари., односно една понуда од независен понудувач со техничка спецификација и земја за потекло за секоја поединечна набавка на стоки и услуги, како и изјава од производителот за земја на потекло на понудените производи, доколку вредноста е под 10.000 евра, односно во денарска противвредност од 614.371 денари. Понудите треба да се прибавени од лица со кои барателот не е поврзан во сопственички и роднински односи и/или од добавувачи кои не се меѓусебно сопственички поврзани, 3. доказ за подмирени давачки по основ на даноци и придонеси кон државата по основ на здравствено, пензиско и социјално осигурување, 4. доказ за подмирени обврски кон Министерството за земјоделство шумарство и водостопанство по основ на склучен договор за мерка 101 и мерка 103, 5. доказ за обезбедени парични средства за реализација на инвестицијата за мерка 103-инвестиции за преработка и маркетинг на земјоделски и рибни производи со нивно преструктуирање и надградба за достигнување на стандардите на Европската Унија, 6. доказ дека е сопственик на земјоделското земјиште или има договор за закуп или право на користење на земјоделското земјиште за најмалку 5 години односно 10 години во случај кога инвестициите се однесуваат на обновување на повеќегодишни насади. 7. доказ дека е сопственик на градежен објект или има договор за закуп или право на користење на градежниот објект за најмалку 5 години односно 10 години во случај кога инвестициите се однесуваат и на градежни работи. Во случај на изградба на нов објект, треба да се поднесе доказ за сопственост на градежното земјиште, 8. да изготви и поднесе проектната документација заедно со плановите за изградба/обновување доколку предметот на инвестиција вклучува градежни работи, 9. доказ за направени општи трошоци и трошоците за подготовка на деловен план направени по 01.01.2007 година,

10. доказ за усогласенот на инвестицијата со Стратегијата за локален развој на општината во која се наоѓа инвестицијата. Доколку општината сè уште не ја усвоила Стратегијата за локален развој во времето на поднесувањето на барањето за користење на средства, барателот во деловниот план приложува анализа на придонесот на инвестицијата за локалниот економски развој на општина во која се наоѓа инвестицијата и

11. мислење од соодветното стручно тело за исполнетоста на критериумите и стандардите од ИПАРД Програмата 2007-2013 поврзани со инвестицијата.

Инвестициите мора да ги исполнуваат минималните национални стандарди за заштита на животната средина, јавното здравство, здравјето на животните и растенијата, благосостојба на животните и заштита при работа до моментот кога се донесува решение за одобрување финансиска поддршка.

Во случај кога минималните национални стандарди кои се усогласени со стандардите на Европската Унија, се новововедени во периодот кога барањето за финансиска поддршка е поднесено, поддршката може да се додели без разлика на несоодветност со стандардите, но под услов новововедените стандарди да се постигнат со реализација на инвестицијата.

Барателите треба да поднесат барања за користење на средствата од ИПАРД Програмата 2007-2013 за поединечни мерки, деловен план со кој ги опишуваат планираните типови на инвестиции и придружна документација наведена во Барањето за користење на средствата од ИПАРД Програмата 2007-2013. Документите кои се издаваат врз основа на јавните книги или востановен систем на евиденција не треба да се постари од три месеци од денот на објавување на јавниот оглас.

Согласно Уредбата за начинот и постапката за користење на финансиска поддршка за мерките на рурален развој финансирани од компонента V – ИПАРД од инструментот за предпристапна помош ИПА "Сл. весник на РМ"" бр. 112/09) документите кои се доставуваат во прилог на барањето за користење на средства треба да се во оригинал на македонски јазик или копија заверена на нотар. Доколку докуменатцијата е на друг јазик истата треба да биде придружена од превод на македонски јазик заверен од овластен преведувач, а доколку се работи за официјален документ на друга држава треба да биде оверен со апостил.

Подетални информации за специфичните барања за прифатливост се наведени во *Упатство за корисници на средства по ИПАРД Програмата 2007-2013*.

11. Постапка пред Агенцијата

Постапката на Агенција од прием на Барањата до склучување на Договор за користење на средства се состои од :

1. Проверка на комплетноста на приложените документи согласно бараните документи по мерки и типови на инвестиции и тоа:
   - Дали документите се издадени од соодветни институции*;*
   - Дали документите ги поседуваат сите елементи со кои докажуваат дека се веродостојни (печат, потпис на одговорно лице, датум, итн.)
   - Дали документите се со рок на важност кој е наведен во *Барањето за користење на средства*;

Барателот треба да изврши дополнување на некомплетните барања за користење на средства врз основа на добиено писмено известување од страна на Агенцијата. Рокот за дополнување на некомплетните барања не може да биде пократок од 8 дена.

2. Проверка на соодветноста на барање за користење на средства се прави со цел да се утврди:
   - Дали доставените документи докажуваат исполнување на критериумите и условите за прифатливост на предложените инвестициони активности;

	• Дали предложената инвестиција е економски и финансиски остварлива и оджлива, што се проверува преку анализа на параметрите содржани во приложениот деловен план; • Дали предложената инвестиција за која се бара финансиска подршка не е финансирана од други јавни извори на средства (Буџет на Република Македонија и меѓународни донатори); • Дали цените на предложените инвестициски активности се во рамките на пазарните цени преку анализа на референтните цени за соодветните активности. Со цел да се утврди автентичноста на техничките параметри, економските и финансиските податоци, Агенцијата има право да бара дополнителни документи и информации како основ за донесување на одлука. Верификација на веродостојноста на податоците содржани во Барање за користење на средства вршат овластени лица на Агенцијата со контрола на лице место. Рангирањето се врши на сите комплетни и соодветни барања за користење на средства согласно приложените табели за рангирање по пооделни мерки Финансиската поддршка ќе се одобри за сите комплетни и соодветни барања за користење на средства во рамките на расположливите средства по мерка врз основа на извршена административна и контрола на лице место. Некомплетните, несоодветни како и барања за користење на средства кои имаат помал број на поени во однос на расположливите средства по мерка, ќе бидат одбиени со Решение. Со барателот чие барање за користење на средства е одобрено се потпишува Договор во рок од 30 дена од денот на добивањето на Решение за одобрување на средства од ИПАРД Програмата. Барателите не смеат да започнат со реализација на инвестицијата пред потпишување на Договор за користење на средства со Агенцијата, со исклучок на активностите поврзани со општите трошоци (изработка на деловен план, физибилити студија, архитекти, проектна документација). По завршување на инвестицијата , барателот е должен да достави до Агенцијата барање за исплата во рок утврден во Договорот за користење на средства. Барателот кој ќе потпише договор со Агенцијата е должен инвестицијата која што е предмет на договорот да не ја отуѓува, дава под закуп или заем, не ја смени намената и локацијата на истата за целовреметраење на договорите односно 5 години од последната исплатата на финансиските средства. Контрола на лице место и спроведувањето на надзор врз договорот вршат овластени лица од релевантните институции од Република Македонија и Европската Унија. Согласно Законот за основање на Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој, Агенцијата одлучува по однос на поднесено барање за користење на средства односно барање за исплата најдоцна во рок од три месеци од истекот на рокот за поднесување на барањето за користење на средства, односно Јавниот повик за доставување на барања за користење на средства и три месеци од добивањето на барањето за исплата. Барањата за користење на средства, како и документите доставени во прилог не се враќаат.
12.	**Критериуми за избор на корисници**
12.1.	**Критериуми за рангирање на барања по мерка 101** Барањата кои ги исполнуваат условите за користење на финансиска поддршка за мерка 101 се рангираат со бодување на следниот начин:

	Цели на мерката	ПОКАЗАТЕЛ	Бодови во случај на исполнување	Макс.
1	Поддршка за здруженијата на занаетчии и заеднички активности	Доколку инвестицијата е предложена од индивидуални земјоделски производители, кои се членови на земјоделска задруга или здруженијата на земјоделци	35	35
		Доколку инвестицијата е предложена од земјоделските задруги	30	
		Доколку инвестицијата е предложена од правни лица воспоставени од здруженијата на земјоделци	25	
2	Унапредување на заштитата на околината	Доколку инвестицијата е насочена кон воспоставувањето на систем на заштеда на енергија и за заштеда на вода на земјоделското стопанство, како и унапредување на земјоделските практики за заштита на животната средина	25	25
3	Подобрување на родовата и половата структура во руралните области	Доколку носител на земјоделско стопанство за кое е поднесена инвестицијата е жена	15	30
		Доколку инвестицијата е предложена од страна на млади земјоделци (помеѓу 18 и 40 години)	15	
4	Трговска ориентација на земјоделското производство	Доколку доставувањето на примарен производ произведен на земјоделско стопанство во пазарниот ланец за храна е по пат на договорни односи	10	10
			ВКУПНО	100

12.2.	**Криетриуми за рангирање на барања по мерка 103**

Барањата кои ги исполнуваат условите за користење на финансиска поддршка за мерка 103 се рангираат со бодување на следниот начин:

	Цели на мерката	ПОКАЗАТЕЛ	Бодови во случај на исполнување	Макс. поени
1	Цел на проектот	Доколку инвестицијата е наменета кон модернизирање и технолошко усовршување на постојните претпријатија за време на затворање на застарените претпријатија	30	30
		Доколку инвестициите се наменети за отворање центри за собирање свежо овошје и зеленчук и сурово млеко или кланици за живина	25	
		Доколку инвестициите се наменети за модернизирање и технолошко усовршување на постојните претпријатија со оглед на зголемување на квалитетот на производот	20	
2	Заштита на животната средина	Доколку инвестициите се наменети за намалување на негативното влијание врз животната средина преку прочистување на водата	15	30
		Доколку инвестициите се наменети за прочистување на отпад и рециклирање за време на валоризација на нуспроизводите	15	
3	Подобрена контрола на квалитетот на производсите	Доколку инвестициите се наменети за отворање лаборатории или модернизирање на постојните	15	25
		Доколку инвестициите се наменети за опрема за надгледување на квалитетот, системи за контрола и следење	10	
4	Договорни односи со индивидуални земјоделски производители	Доколку инвестицијата се однесува на модернизирање на постојните претпријатија, а сопствените набавки и договорни односи со индивидуални земјоделски производители опфаќаат најмалку 50% од набавките и се однесуваат за период од најмалку една година	15	15

		Доколку се работи за нови инвестиции, а сопствените набавки и договорни односи со индивидуални земјоделски производители опфаќаат најмалку 50% од набавките на суровини за период од најмалку една година по завршувањето на проектот.	**10**	
			ВКУПНО	**100**

	Цели на мерката	**ПОКАЗАТЕЛ**	**Бодови во случај на исполнување**	**Макс. поени**
1	**Цел на проектот**	Доколку корисникот е компанија за преработка на месо	**40**	**40**
		Доколку корисникот е кланица	**30**	
2	**Заштита на животната средина**	Доколку корисникот е поврзан со јавна канализација	**30**	**30**
		Доколку корисникот употребува септичка јама како канализационен систем	**20**	
3	**Помош за жени и млади економски оператори**	Доколку одговорното лице во правното лице е жена	**15**	**30**
		Доколку инвестицијата е предложена од млади економски оператори помеѓу 18 и 40 години	**15**	
			ВКУПНО	**100**

12.3.	**Критериум за рангирање на барања по мерка 302** Барањата кои ги исполнуваат условите за користење на финансиска поддршка за мерка 302 се рангираат со бодување на следниот начин:

	Цели на мерката	**ПОКАЗАТЕЛ**	**Бодови во случај на исполнување**	**Макс. поени**
1	**Локација на проектот**	Доколку инвестицијата е лоцирана во општините со рурални центри, ридски и планински населени места, погранични подрачја, економски неразвиени или специфични подрачја	**15**	**35**
		Доколку инвестицијата е лоцирана во општина која се наоѓа во близина на заштитено подрачје согласно Законот за заштита на природата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/04, 14/06, 84/07)	**10**	
		Доколку инвестицијата е лоцирана во општината која е блиска до културно наследство или до археолошко наоѓалиште кое е именувано во согласност со Законот за заштита на културното наследство („Службен весник на Република Македонија“ бр.20/04, 115/07)	**10**	
2	**Создавање на можности за вработување**	Доколку инвестицијата предвидува можности за вработување на најмалку 5, а најмногу 10 лица	**15**	**15**
		Доколку инвестицијата предвидува можности за најмалку три нови вработувања	**10**	
		Доколку инвестицијата предвидува можности за најмалку едно ново вработување	**5**	
3	**Заштита на традицијата и наследството**	Доколку инвестициите ги почитуваат традиционалните својства од руралните области онаму каде се лоцирани (традиционален надворешен и внатрешен изглед на градбите, традиционални рецепти, кујна, занаетчиство итн.)	**20**	**20**
4	**Промовирање партнерски дејствија**	Доколку се работи за здружени проекти кои вклучуваат приватни партнерства помеѓу различни рурални економски оператори	**10**	**10**
5	**Подобрување на родовата и половата структура во руралните области**	Доколку одговорното лице во правното лице е жена односно носител на земјоделско стопанство за кое е поднесена инвестицијата е жена	**10**	**20**
		Доколку инвестицијата е промовирани од лица на возраст од 18 до 40 години	**10**	